

Rusland som militær stormagt

Niels Bo Poulsen & Jørgen Staun (red.)
København: Djøf Forlag 2021
403 sider. ISBN 9788757448887

Anmeldt av **Tor Bukkvoll** [seniorforsker ved Forsvarets forskningsinstitutt, tor.bukkvoll@ffi.no]

Dette er en bok som vil glede alle som på et enkelt vis ønsker eller trenger å sette seg inn i hvordan det russiske forsvaret fungerer i dag. Den gir en oppdatert og analytisk framstilling av den russiske militærmakten, og den inneholder flere diskusjoner som har relevans ut over det militære fagområdet. Boken er skrevet som lærebok for det danske Forsvarsakademiet, men også til opplysning for danske politikere og for den danske offentligheten generelt. Siden det er en lærebok, inneholder den bare i liten grad ny forskning. Den gjennomgående trenden i alle kapitlene er at forfatterne systematiserer og presenterer allerede eksisterende litteratur. For eksempel har de fleste kapitlene et eget underkapittel som heter «Forskningsoversikt».

Et av de viktigste temaene i boken med relevans ut over det militære fagområdet er spenningen mellom områdestudier og studier med utspring i teorier om internasjonal politikk og militærmakt. Dette diskuteres særlig i kapitlet «Studie af Ruslands sikkerhedspolitik og forsvar» av Niels Bo Paulsen og Jørgen Staun. De påpeker at områdespesialister ofte kan komme til å overdrive forklaringskraften til det særegent russiske. På den andre siden overser gjerne teoretikere uten denne spesialkunnskapen det samme. Dette problemet er gjenkjennbart fra studier av alle sider ved det russiske samfunnet, og det er meget godt diskutert på sidene 31–44. Selv om

mange analytikere på utmerket vis er i stand til å kombinere de to perspektivene, har nok mange også ergret seg over de som ikke klarer det. Noen analyser, ofte skrevet av russlandeksperter, blir så fokuserte på russiske særegenheter at det virker som om studieobjektet domineres av sosiale mekanismer som bare finnes i dette landet. Andre, skrevet av teoretisk orienterte forskere uten spesiell kjennskap til Russland, skjemmes av faktiske feil, misforståelser og manglende forståelse for at samme sosiale mekanisme kan se litt forskjellig ut i forskjellige land. Bokens første fem kapitler, som alle i stor grad dreier seg om russisk tenkning rundt bruk av militærmakt, er eksempler på finstemte avbalanseringer mellom områdestudietilnærmingen og teoritilnærmingene.

Et annet nyttig metodisk bidrag er Flemming Splidsboel Hansens diskusjon av problemene med å forske på land med autoritære styrer (s. 148–150). Hemmelighold og journalisters og andres selvsensur har over lengre tid gjort det vanskeligere å forske på Russland. Dette problemet er rimelig nok spesielt stort innenfor det militære domenet. Splidsboel Hansens kapittel, som diskuterer den russiske patriotismen som «kulturen bag den militære kampkraft», er også nyttig av en annen årsak. Det setter spørsmålsteget ved en antagelse som ofte tas for gitt i analyser av russisk utenrikspolitikk, nemlig at russerne nesten alltid vil være villige til å ta til våpen for å forsvare stormaktstatusen.

Del to av boken går systematisk gjennom tilstanden i de forskjellige forsvarsgrenene samt de kjernefysiske kapasitetene og hybridvirkemidler som cyberoperasjoner og private militære foretak. De sju kapitlene her er alle nyttige og «oppslagsverksaktige» analyser som man kan vende tilbake til når man plutselig får behov for å vite «hvordan var nå dette igjen?». Særlig er Thomas Nyholm Jørgensens gjennomgang av den russiske landmakten logisk og pedagogisk lagt opp. Denne delen av boken ville nok vært mer komplett hvis også luftlandestrykene (VDV) og spetsnaz hadde fått egen kapitler, men det er ikke enkelt å rekke over alt.

Denne anmelderen er, som leserne sikkert nå har forstått, begeistret for boken, og det er bare noen få ting å sette fingeren på. Det hevdes et par steder at Russlands krig i Donbas har vært vellykket sett med russiske øyne. Det er en sannhet med modifikasjoner. Det er selvfølgelig riktig at Ukrainas manglende kontroll med deler av eget territorium gjør Nato-medlemskap vanskelig, men Russland har samtidig oppnådd at rundt 50 % av den ukrainske befolkningen nå ønsker et slikt medlemskap. Før Krim og Donbas var denne andelen sjelden over 25 %. Videre ble opprøret langt mindre omfattende enn det Russland antakelig hadde sett for seg, og de vestlige sanksjonene som ble innført på grunn av krigen koster adskillig mer enn russerne er villige til å innrømme.

Det er også mulig at Karsten Marrup og Kåre Dahl, i sitt ellers utmerkede kapittel om det russiske luftforsvaret, undervurderer problemene Russland har med å fornye og vedlikeholde den militære transportflykapasiteten. De konsentrerer seg noe ensidig om problemene med lav tankflykapasitet. Til sist kan det være noe tidlig

å konkludere, slik Poulsen og Staun gjør i konklusjonen, med at «der uddelegeres ansvar stadig lengre ned i de militære enheder». Det er mulig at Russland beveger seg i retning av større rom for initiativ og beslutningstagning på lavere nivå, men foreløpig virker det empiriske grunnlaget for en slik konklusjon noe tynt. Hvis dette faktisk skulle finne sted i betydelig skala, vil det være en ganske revolusjonerende endring av den russiske militærmakten.